

¹ Гендерна культура як показник цивілізованого мислення нового століття
Батрин Наталія Володимирівна

Gender culture as an indicator of civilized thinking of a new century.

Annotation.

The article deals with important problems in Ukrainian education, in which the gender sensitive issues are not being considered as significant. The purpose of the article is to attract attention of scientists and scholars to the importance of gender policy development in the country. The article presents some statistic data and describes the basic approaches and principles in modern Ukrainian gender education.

Сьогодення сучасної української освіти є дуже важке, пронизане проблемами і конфліктами. Та яким нераціональним і повільним воно не є, але це все ще рух уперед. Національні особливості потребують узгодження з міжнародними стандартами, в тому числі в найважливішій галузі культури – освіті. Проте наша тіньова економіка, недолуга система соціальних відносин, неконструктивне реформування політичної системи, уповільнене становлення громадянського суспільства слугують стримуючими факторами становлення української культури, важливим складником якої є гендерна культура, яка є показником сучасного цивілізованого мислення нового століття. Зрозуміло, що впровадження гендерних підходів в систему освіти і просвіти не допоможуть подолати і вирішити всі актуальні проблеми, але вони є необхідними і важливими для подальшого розвитку українського суспільства.

Прикладом прогресивного впливу гендерної політики на соціальний добробут є країни Швеція, Норвегія, Фінляндія, Ісландія, Канада, які мають досягнення у розв'язанні питання рівності статей. Вони досягли найвищого благополуччя серед країн світу внаслідок того, що питання рівних прав і можливостей стало напрямом державної політики ще з 1970-х років. Ми ж відстаємо на десятки років і все рівно залишаємося сліпими до актуальних проблем. Свідченням слугують статистичні дані, наведені у таблицях [5, 14–17].

Таблиця 1

Оцінка експертами актуальності для українського суспільства проблем гендерної нерівності

Варіанти відповідей	В середньому за масивом	Чоловіки	Жінки
Ні, є актуальніші проблеми	36	49	28
Важко сказати, актуальна чи ні	20	28	14
Так, це дуже актуальна проблема	43	21	58
Інші	1	3	-

¹ Батрин Наталія Володимирівна, к.філол.н., доцент кафедри ділової комунікації та організаційної поведінки Україно-Нідерландського факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного економічного університету

Таблиця 2

Розподіл відповідей експертів на запитання: “Як Ви вважаєте, чи потрібно українським жінкам активізувати власні зусилля для поліпшення свого становища в суспільстві?”

Варіанти відповідей	В середньому за масивом	Жінки	Чоловіки
Так, потрібно	70	81	56
Ні, не потрібно	13	7	21
Важко відповісти	16	12	22
Немає відповіді	1	-	1

Таблиця 3

Розподіл відповідей експертів на запитання: «Оцініть, якою мірою робота, котру Ви виконуєте, стосується забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок»

Варіанти відповідей	Чоловіки	Жінки
Дуже пов'язана	33	42
Частково пов'язана	45	35
Зовсім не пов'язана	14	21
Важко відповісти	8	2

Досягнення рівності між чоловіками та жінками значною мірою ще розцінюється в масовій свідомості та в системі освіти, як жіноче питання, а не як питання двох статей. Звернення в країні до жіночого питання логічно потребує концептуального бачення наявності питання чоловічого. Підставою для уваги до саме такої постановки питання є такі факти: тривалість життя чоловіків на 10-12 років менша за тривалість життя жінок, що несприятливо впливає на суспільство; суїцид в Україні понад 90% - чоловічий; стресові ситуації складніше переносити чоловікам, про що свідчить смертність чоловічого населення у віці 28-46 років, яка перевищує жіночу в 4 рази [3, 2-3]. На думку Айвазової С., суворе дотримання принципу рівноправності чоловіків і жінок є одним з найважливіших умов формування нормального функціонування сучасного суспільства, а демократія означає перш за все відповідальність і зацікавленість всіх громадян – як чоловіків, так і жінок – у справах суспільства [1, 4-5].

У «Всесвітній декларації про вищу освіту для 21-го століття: підходи і практичні заходи» спеціально виділяється положення про те, «необхідно продовжувати зусилля, які направлені на викорінення всіх стереотипів, що обумовлені ознаками статі, врахування гендерних аспектів у всіх дисциплінах і розширення участі жінок на всіх ступенях і у всіх дисциплінах, забезпечивши, їх більш активну участь у процесі прийняття рішень» [2]. Для досягнення поставленої мети необхідне застосування сучасних методик і нова розробка навчальних програм. В останніх обов'язково повинні бути враховані аспекти рівноправності.

Гендерна освіта прискорює розвиток культури відносин між чоловіками та жінками на засадах взаємоповаги, толерантності, дає можливості самореалізації як чоловіка, так і жінки. Сьогодні гендерна освіта в Україні має значні напрацювання. Розробляються та читаються спеціальні курси з гендерної проблематики, гендерні питання включаються до навчальних курсів програм інститутів та центрів підвищення кваліфікації працівників, здійснюються різноманітні заходи з гендерної просвіти, публікуються статті і монографії.

Найголовнішим методологічним принципом в сучасній гендерній освіті, на думку Головащенко О.І., має стати відмова від «гендерно нейтральної» методології, відстоювання гендерно чутливої термінології в наукових дослідженнях, обґрунтування актуальності та

популяризація гендерної проблематики та її вихід за стіни наукових лабораторій. Потреба в узагальненні гендерних знань викликана двома чинниками: перший – це той факт, що в українській освіті одночасно існують різні теоретичні пропозиції, так чи інакше заангажовані до висвітлення жінок і чоловіків та їхніх суспільних ролей, і другий – це міждисциплінарний характер гендерних досліджень, що зумовлює їх залежність від теоретичних засад та методологічних стандартів, прийнятих у тій чи іншій сфері [3, 2–3].

Основними напрямками перетворень, що мають вивести український освітянський простір на сучасний рівень слід назвати: включення гендерних проблем до державних програм освіти як пріоритетних; впровадження гендерних підходів в систему вищої, середньої та початкової освіти; інституалізація гендерних досліджень в системі освіти та науки в Україні; просування культури гендерної рівності і побудованого на ній способу виробництва індивідуального і колективного життя чоловіків та жінок; розвиток нового цивілізованого мислення на основі гендерних знань.

Література:

1. Айвазова. С. Гендерное равенство в контексте прав человека - М.: 2001. - 80 с.
2. Всесвітня декларація про вищу освіту для 21-го століття: підходи і практичні заходи (Париж, 9 жовтня 1998 р.), стаття 4 <http://www.lawmix.ru/abro.php?state=2941729417>
3. Головашенко О.І. Гендерний підхід в системі освіти: узгодження національного досвіду з міжнародними стандартами. Матеріали науково-практичної конференції «Гуманізм та освіта» . – Вінниця, 2008. <http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2006/txt/06giozms.pdf>
4. Попова Л.В. Гендерные аспекты самореализации личности. – М.: Тривола, 1996. – 258 с.
5. Саєнко Ю.І., Васильчук М., Герасименко А. та ін. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві. – Київ, 2007. – 143 с.